

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ З ПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF TAX SYSTEM FROM THE STANDPOINT OF REGION'S ECONOMIC SECURITY

Розглянуто зв'язок між податковою політикою держави та економічною безпекою регіонів. Доведено, що з метою забезпечення стійкого розвитку регіонів основним критерієм оцінювання ефективності системи оподаткування, який враховує інтереси платників податків і держави, має бути рівень економічної безпеки території. Досліджено загрози економічній безпеці регіону, джерелом яких є незбалансованість системи оподаткування, розглянуто їх соціально-економічні наслідки. Основною загрозою, що багато в чому визначає вплив системи оподаткування на рівень економічної безпеки регіону, є «тіньовий» сектор економіки. Запропоновано підходи до оцінювання збитку, що нанесений тіньовим сектором економічній безпеці регіону, які базуються на зіставленні втрат від тіньової діяльності з макроекономічними показниками, використовуваними при розрахунку індикаторів економічної безпеки. Наведено алгоритм розрахунку індикаторів економічної безпеки за сфери життєдіяльності. Отримані оцінки необхідні для розробки сценаріїв підвищення рівня економічної безпеки регіону для зміни параметрів податкової системи.

Ключові слова: податки, регіон, безпека, ефективність, оцінювання, податкова система, підприємство.

Актуальність проблеми. Комплексною характеристикою основних параметрів розвитку економіки як держави в цілому, так і окремих її регіонів в умовах фінансової децентралізації є економічна безпека. Вона передбачає створення таких умов діяльності, що забезпечують попередження виникнення або ліквідацію загроз ефективному відтворенню і використанню основних елементів потенціалу регіону як складових частин єдиної системи національної економіки. Невід'ємною складовою економічної безпеки регіону є податкова безпека, яка залежить від податкової політики держави. Реформування податкової системи є динамічним процесом, який, з урахуванням специфіки сучасних вимог сьогодення, стає все складнішим. Завдання оптимізації оподаткування завжди пов'язані з досягненням двох протилежних цілей: забезпечити достатній рівень фіскальних вилучень і одночасно створити сприятливі умови для господарюючих суб'єктів. Можливість вирішення цього завдання пояснюється різноманітністю функцій податків і функціональними особливостями механізму управління ними. Найчастіше при плануванні податкових реформ використовують модель, яка дає можливість оцінювати фіскальний ефект від змін податкової системи за рахунок легалізації податкової бази. Оцінювання впливу таких змін на інші сфери, а саме: конкурентоспроможність підприємств, рівень податкового навантаження, соціальну сферу, часто є другорядним завданням. Безперечно, для оцінювання стану податкової системи, а також для ефективного прогнозування і планування податкових реформ потрібний механізм, що забезпечить комплексне оцінювання будь-яких змін з урахуванням їх впливу на соціально-економічну ситуацію в цілому. Тому питання розробки такого механізму є актуальним і важливим завданням стосовно реформування податкової системи України.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Припущення щодо досягнення оптимуму податкових надходжень при зниженні податкових ставок за рахунок виведення частини податкової бази з «тіні» було висловлено ще на початку минулого століття [1]. Надалі ця теорія була розвинена А. Лаффером, який надав наочну інтерпретацію залежності доходів бюджету від прогресивності оподаткування [2]. Хоча зазначені дослідження не можуть бути практичним інструментом для оцінювання податкових реформ, багато авторів присвятили свої роботи тим чи іншим аспектам цієї моделі. Серед них можна назвати Е. Балацького, В. Вишневецького [3], З. Жака, Д. Ліпницького, Ю. Петрова, Л. Соколовського та ін. Чимало досліджень присвячено узагальненню досвіду управління системами оподаткування (праці А. Бризгаліна, Ю. Іванова [4], П. Мельника, Д. Черніка, В. Федосова й ін.). Проблемам економічної безпеки як однієї з найважливіших складових національної безпеки присвятили свої дослідження такі економісти, як Л. Абалкін, Е. Бухвальд, Н. Гловацька, М. Єрмошенко, З. Лазуренко, Д. Львів, О. Ляшенко, А. Козаченко [5], Е. Олейников, В. Сенчагов, А. Татаркін та ін.

Безпеку підприємницької діяльності в регіоні розглянуто в роботах В. Алешина [6], М. Камлика [7]. Зв'язок системи оподаткування з економічною безпекою суб'єктів господарювання знайшов відображення в роботах В. Корнус, П. Тетяєва [8]. Разом з тим, недостатньо дослідженими в сучасній науковій теорії залишаються питання оцінювання загроз економічній безпеці регіону, джерелом яких є незбалансованість системи оподаткування.

Постановка завдання. Метою статті є розробка пропозицій щодо використання показника рівня економічної безпеки регіону, що комплексно характеризує соціально-економічні процеси, які відбуваються на території, як критерію оцінювання ефективності системи оподаткування.

Викладання основного матеріалу дослідження. Податки є одним із основних джерел формування бюджету держави. Так, на 1.11.2016 р. податкові надходження до доходів державного бюджету України становили 85,62 % [9]. Вони також є головним чинником впливу на ділову активність суб'єктів підприємницької діяльності. Для більшості країн світу проблеми підвищення ефективності прийнятих ними систем оподаткування залишаються актуальними. Не є винятком і Україна, податково-законодавство якої постійно підлягає змінам. Відображаючи діалектику ринку, специфіку місцевих умов і сучасних вимог, ці питання стають дедалі складнішими і все більше стикаються з вирішенням принципово нових, нерідко прямо протилежних, завдань, що зумовлено як різноманітністю функцій самих податків, так і функціональними особливостями механізму управління ними.

Законодавче визначення податку дає Податковий кодекс України: «Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Кодексу» [10]. За своєю суттю податки є категорією, що характеризує процес перерозподілу частини новостворюваної додаткової вартості через державний бюджет з метою забезпечення виконання державою своїх функцій.

Механізм дії податкової системи умовно можна розбити на два етапи: акумуляція фінансових ресурсів і їх розподіл. Від оптимальності й ефективності цих процесів багато в чому залежить стан економіки держави. Не випадково податкова система, як правило, першою піддається реформуванню при реалізації будь-яких економічних програм.

Формування податково-бюджетної політики держави має будуватися з дотриманням вимог економічної безпеки, що забезпечить збалансованість інтересів платників податків і держави не тільки у сфері фінансів, але й у соціальній, виробничій, інвестиційній сферах. Відповідно головним принципом податково-бюджетної політики при оцінюванні ефективності податкової системи стає принцип дотримання економічної безпеки регіонів. Незбалансованість податково-бюджетної політики держави веде до виникнення загроз економічній безпеці регіонів, розглядати які слід залежно від функцій, що виконують податки. Можливі загрози економічній безпеці регіонів, джерелом яких є податкова система, наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Загрози економічній безпеці регіону від неналежного виконання функцій податковою системою

Функції податкової системи	Джерела загроз	Загрози економічній безпеці	Соціально-економічні наслідки
Фіскальна	Низька фінансова ефективність роботи	Спад виробництва Зростання тіньового сектора економіки	Недостатній для виконання функцій держави рівень доходів бюджету
Регулююча			
Контрольна	Посилення правового нігілізму		Зниження інвестиційної привабливості регіонів
Заохочувальна	Високий рівень диференціації доходів населення		Зростання соціальної напруги у суспільстві
Розподільча			

Розглянуті загрози економічній безпеці з боку незбалансованості бюджетно-податкової політики, незалежно від джерел загроз, знаходяться в тісному взаємозв'язку одна з одною. Наприклад, погіршення фінансового стану підприємств веде до зростання тіньового сектора і зменшення рівня бюджетних доходів.

Оцінювання стану податкової системи доцільно здійснювати на основі методик аналізу ефективності оподаткування, що базуються на класичних концепціях податкового регулювання [2], і з використанням методик оцінювання економічної безпеки території [6].

Розробка методики оцінювання впливу стану податкової системи на економічну безпеку регіону базується на моделі, що описує вплив різного роду зовнішніх дій на систему оподаткування і економічну безпеку регіону [8]. Модель містить дві групи змінних: екзогенні змінні і ендогенні змінні. До першої групи віднесено макроекономічні показники (податкові ставки), що задаються в ході моделювання, ці показники відомі наперед і не залежать від структури моделі. До цієї групи також віднесені змінні, які задаються при розробці сценаріїв (детермінанти девіантної поведінки суб'єктів). До другої групи включено змінні, що підлягають оцінюванню в ході проведення експериментів (розмір податкових надходжень; розмір збитку бюджетній сфері, що завданий тіньовою економікою; розмір збитку, що заподіяний тіньовою економікою соціально-економічній сфері регіону за сферами життєдіяльності; рівень економічної безпеки регіону).

Розробка моделі здійснюється у певній послідовності. На першому етапі слід розрахувати податкові втрати і величину сукупних податкових надходжень залежно від величини податкових ставок та чинників, що відображають девіантну поведінку платників податків. Розмір сукупного податкового навантаження може бути формалізований за допомогою показника інтегральної податкової ставки. На цьому етапі розробки моделі необхідно побудувати дві залежності:

$$TC = \int(N, x_1, x_2, \dots, x_n),$$

де TC – індикатор, що описує поведінку тіньового сектора економіки;

N – інтегральна податкова ставка;

$x_1, x_2, \dots, x_n$ – значення індикаторів, які описують причини, що детермінують девіантну поведінку платників податку.

$$PN = \int(TC, N),$$

де PN – розмір податкових надходжень до бюджету.

За даними Міністерства економіки і торгівлі України, у I кварталі 2016 р. рівень тіньової економіки становив 41 % від обсягу офіційного ВВП [11]. Оцінювання рівня тіньової економіки здійснено з використанням методів збитковості підприємств, монетарного, електричного, «витрати населення – роздрібний товарообіг», які рекомендовано до застосування Методичними рекомендаціями розрахунку рівня тіньової економіки (затверджені наказом Мінекономіки від 18.02.2009 № 123). Згідно з цими методиками можна поррахувати рівень тіньової економіки за сферами економічної діяльності. Проте інформація щодо розмірів та структури тіньової економіки за регіонами практично відсутня. Основою для оцінювання масштабів впливу тіньового сектора економіки регіону на його безпеку може слугувати метод, що базується на використанні величин, донарахованих у результаті виїзних перевірок сум податків, як непрямого індикатора.

На другому етапі, використовуючи дані про величину податкових втрат за допомогою методики оцінювання збитку, що завдається тіньовою економікою соціально-економічній ситуації в регіоні, розраховуються величини збитку в розрізі сфер життєдіяльності, а саме: виробничої і торговельної; інвестиційної; фінансової; бюджетної; зовнішньоекономічної; соціальної; екологічної; трасакційної.

На третьому етапі оцінюється вплив збитку, що завдається тіньовою економікою, на рівень економічної безпеки регіону. Для цього доцільно використовувати методику, сутність якої полягає у співвідношенні втрат, що завдаються тіньовою економікою, з макроекономічними показниками, які використовуються при розрахунку рівня економічної безпеки. Наприклад, збиток, що завдається тіньовою економікою інвестиційній сфері, розглядається як обсяг недоотриманих інвестицій в економіку, і на цю величину збільшується відповідний макроекономічний показник, після чого знов розраховується рівень економічної безпеки. Таким чином, пропонується модель дозволяє оцінювати вплив таких чинників, як величина сукупної (інтегральної) податкової ставки, складність податкових правил (правові чинники), жорсткість фінансової політики (економіко-політичні чинники) на рівень економічної безпеки регіону. Модель може бути використана для:

- виявлення причин і умов, що детермінують зростання тіньового сектора економіки і величину податкових надходжень до бюджету;
- визначення величини сукупного податкового навантаження, що враховує склад і структуру податків на території;
- розрахунку впливу стану податкової системи на рівень економічної безпеки регіону.

Універсальність цієї моделі полягає в тому, що концепцію, закладену в модель, можна застосовувати як для оцінювання ефективності оподаткування у загальноприйнятому розумінні (при цьому

критерієм ефективності виступає величина податкових надходжень до бюджету), так і в комплексному уявленні (при цьому критерієм ефективності є величина економічної безпеки регіону).

Оцінювання впливу тіньової економіки на стан економічної безпеки регіону за пропонованою методикою дозволяє отримати інформацію про стан економічної безпеки регіону у випадку повної нейтралізації діяльності у тіньовому секторі економіки.

Отримання оцінок рівня економічної безпеки доцільно здійснювати за типовою методикою експрес-діагностики економічної безпеки за такими сферами життєдіяльності:

- інвестиційна безпека;
- виробнича безпека
- інноваційна безпека;
- фінансова безпека;
- зовнішньоекономічна безпека;
- рівень життя населення.

Для отримання оцінок рівня економічної безпеки за зазначеними сферами у випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки використовуються значення збитків, що завдаються тіньовою економікою.

Розрахунок індикативних показників в умовах мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки в розрізі сфер життєдіяльності здійснюється за наступними алгоритмами.

1. Інвестиційна безпека

У сфері інвестиційної безпеки, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, визначаються значення таких індикативних показників:

- індекс обсягу інвестицій в економіку до валового регіонального продукту (ВРП);
- індекс фізичного обсягу інвестицій в основний капітал відносно базового періоду.

Значення індексу обсягу інвестицій в економіку до валового регіонального продукту для випадку мінімізації тіньового сектора економіки розраховується за формулою

$$\beta_{інв1} = \frac{Q_{к1} + K_{інв}}{ВРП1} \times 100,$$

де $\beta_{інв1}$ – індекс обсягу інвестицій в економіку до валового регіонального продукту, %;

$Q_{к1}$ – обсяг інвестицій в економіку, млн. грн.;

$ВРП1$ – валовий регіональний продукт, млн. грн.;

$K_{інв}$ – збиток, що завдається тіньовою економікою інвестиційній сфері, млн. грн.

Значення індексу фізичного обсягу інвестицій в основний капітал відносно базового періоду для випадку мінімізації тіньового сектора економіки розраховується за формулою

$$\beta_{інв2} = \frac{Q_{к1} + K_{інв}}{Q_{к1}} \times 100,$$

де $\beta_{інв2}$ – індекс фізичного обсягу інвестицій в основний капітал відносно базового періоду, %;

$Q_{к1}$ – обсяг інвестицій в економіку, млн. грн.;

$K_{інв}$ – збиток, що завдається тіньовою економікою інвестиційній сфері, млн. грн.

2. Виробнича безпека

За сферою виробничої безпеки, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, визначається показник відносної зміни обсягу промислового виробництва порівняно з базовим періодом за формулою

$$\beta_{спад} = 100\% - \frac{K_{вироб} + Q_{тв}}{Q_{ов}} \times 100\%,$$

де $\beta_{спад}$ – відносна зміна обсягу промислового виробництва порівняно з базовим періодом, %;

$K_{вироб}$ – збиток, що завданий тіньовою економікою виробничій сфері, млн. грн.;

$Q_{тв}$ – фактичний обсяг продукції промисловості в аналізованому періоді, млн. грн.;

$Q_{ов}$ – обсяг продукції промисловості у базовому періоді, млн. грн.

3. Інноваційна безпека

У сфері інноваційної безпеки, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, доцільно визначити значення індикативного показника, що характеризує частку інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції:

$$\beta_{інв} = \frac{Q_{тін}}{Q_{тв} + K_{вироб}} \times 100,$$

де $Q_{тін}$ – обсяг інноваційної продукції промисловості, млн. грн.;

$Q_{тв}$ – загальний обсяг продукції промисловості, млн. грн.;

$K_{вироб}$ – збиток, що завданий тіньовою економікою виробничій сфері, млн. грн.

4. Фінансова безпека

Оцінювання сфери фінансової безпеки, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, доцільно здійснювати за такими індикативними показниками:

– частка витратної частини територіального бюджету у внутрішньому регіональному продукті;

– частка загальної суми прибутку суб'єктів підприємницької діяльності регіону у внутрішньому регіональному продукті.

Частка витратної частини територіального бюджету у внутрішньому регіональному продукті розраховується за формулою

$$\beta_{tfin1} = \frac{Pt_{bud} + Kb_{ud} \times \frac{Pt_{bud}}{D_{pod}}}{ВРПт} \times 100,$$

де β_{tfin1} – частка витратної частини територіального бюджету у внутрішньому регіональному продукті, %;

Pt_{bud} – фактичне виконання витратної частини територіального бюджету, млн. грн.;

Kb_{ud} – збиток, що завданий тіньовою економікою бюджетній сфері, млн. грн.;

D_{pod} – фактичні податкові надходження регіону, млн. грн.;

$ВРПт$ – внутрішній регіональний продукт, млн. грн.

Формула розрахунку частки загальної суми прибутку суб'єктів підприємницької діяльності регіону у внутрішньому регіональному продукті має такий вигляд:

$$\beta_{tfin2} = \frac{Pt + K_{fin}}{ВРПт} \times 100,$$

де β_{tfin2} – частка загальної суми прибутку суб'єктів підприємницької діяльності регіону у внутрішньому регіональному продукті, %;

Pt – загальна сума прибутку суб'єктів підприємницької діяльності регіону, млн. грн. %;

K_{fin} – збиток, що завданий тіньовою економікою фінансовій сфері, млн. грн.

5. Зовнішньоекономічна безпека

Сферу зовнішньоекономічної безпеки, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, характеризує показник співвідношення між обсягами експорту й імпорту продукції.

Він розраховується за формулою

$$\beta_{екс/імн} = \frac{E_{зед}}{I_{зед} + K_{зед}} \times 100,$$

де $\beta_{екс/імн}$ – співвідношення між обсягами експорту та імпорту продукції, %;

$E_{зед}$ – обсяг експорту продукції регіону, млн. грн.;

$I_{зед}$ – обсяг імпорту продукції регіону, млн. грн.;

$K_{зед}$ – збиток, що завданий тіньовою економікою зовнішньоекономічній сфері, млн. грн.

6. Сфера рівня життя населення

За сферою рівня життя населення регіону, для випадку мінімізації негативного впливу тіньового сектора економіки, доцільно визначати індекс рівня життя. Він визначається як відношення доходу на душу населення в регіоні до прожиткового мінімуму за формулою

$$\beta_{рж} = \frac{D_{тсрд} + \frac{K_{соц}}{N_t}}{Птпмін},$$

де $\beta_{рж}$ – індекс рівня життя;

$D_{тсрд}$ – середній дохід на душу населення у регіоні, грн.;

$K_{соц}$ – збиток, що завданий тіньовою економікою соціальній сфері, млн. грн.;

N_t – середньооблікова чисельність населення регіону, осіб;

$Птпмін$ – величина прожиткового мінімуму за місяць, грн.

Надалі отримані індикатори економічної безпеки (B) використовуються в методиці експрес-діагностики економічної безпеки замість оригінальних значень (a) з метою отримання характеристики стану економічної безпеки регіону у разі нейтралізації тіньового сектора економіки.

Після завершення всіх розрахунків (оцінювання чинників, що визначають динаміку тіньового сектора економіки; визначення величини тіньового сектора економіки; розрахунок збитку, що завдається тіньовою економікою; оцінювання збитку, що завдається тіньовою економікою економічній безпеці території) за допомогою запропонованої моделі проводиться розробка сценаріїв підвищення рівня економічної безпеки регіону

На останньому етапі вибирається сценарій з максимальним значенням рівня економічної безпеки регіону, на основі якого будуються подальші рекомендації з удосконалення податкової системи.

Висновки. Запропонований підхід до оцінювання ефективності податкової системи з позиції економічної безпеки регіону дозволяє моделювати величину бюджетних надходжень за рахунок визначення величини інтегральної податкової ставки, формалізації чинників, що детермінують девіантну поведінку платників податків, вибору індикаторів, які характеризують динаміку тіньового сектора економіки. Модель слугує базою для розрахунку збитків від функціонування тіньової економіки в розрізі сфер життєдіяльності та оцінювання рівня економічної безпеки регіону.

Ця модель надалі може бути використана для розрахунку рівня економічної безпеки при виконанні сценаріїв зміни параметрів податкової системи.

Список використаної літератури

1. Mellon Andrew W. Taxation: the people's business / Andrew W. Mellon. – New York : The Macmillan Company, 1924. – P. 56–57. – Archived from the original on 28 April 2005.
2. Laffer A. Return to prosperity. How America can regain its economic superpower status / A. Laffer, S. Moore. – Threshold Editions. – 2010. – 326 p.
3. Налогообложение : теории, проблемы, решения / [В. П. Вишнеvский, А. С. Веткин, Е. Н. Вишнеvская и др.; под общ. ред. В. П. Вишнеvского]. – Донецк : ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006. – 504 с.
4. Податковий менеджмент : підруч. / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кизима, В. В. Карпова. – К. : Знання, 2008. – 525 с.
5. Система економічної безпеки : держава, регіон, підприємство : монографія : в 3 т. / [О. М. Ляшенко, Ю. С. Погорелов, В. Л. Безбожний та ін. ; за заг. ред. Г. В. Козаченко]. – Луганськ : Елтон-2, 2010. – Т. 1. – 282 с.
6. Алешин В. Безопасность предпринимательской деятельности в регионе [Электронный ресурс] / В. Алешин, Л. Дьяконова. – Режим доступа : http://www.xserver.ru/user/bprdt_shtml
7. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посіб. / М. І. Камлик. – К. : Атака, 2005. – 432 с.
8. Тетяев П. Е. Совершенствование налоговой системы как фактор повышения экономической безопасности региона : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.10, 08.00.05 / П. Е. Тетяев. – Екатеринбург, 2004. – 192 с. – РГБ ОД, 61:04-8/4033.
9. Доходи державного бюджету України у 2016 році (млн. грн.). Фінансовий портал МФУ [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/budget/income/>
10. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Тенденції тіньової економіки в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступа : [me.gov.ua>Documents/Download](http://me.gov.ua/Documents/Download)

References

1. Mellon, Andrew W. (1924), Taxation: the people's business, The Macmillan Company, New York, pp. 56–57, archived from the original on 28 April 2005.
2. Laffer, A., Moore, S. (2010), Return to prosperity. How America can regain its economic superpower status, Threshold Editions, 326 p.
3. Vishnevskiy, V. P., Vetkin, A. S., Vishnevskaya, E. N. et al. (2006), Taxation: the theory, problems, decisions [Nalogooblozheniye: teoriyi, problemy, resheniya], DonNTU, IEP NAN Ukrayiny, Donetsk, 504 p.
4. Ivanov, Yu. B., Krysovaty, A. I., Kyzyma, A. Ya, Karpova, V. V. et al. (2008), Tax management [Podatkovyy menedzhment], Znannya, Kyiv, 525 p.
5. Lyashenko, O. M., Pohorelov, Yu. S., Bezbozhnyy, V. L. et al. (2010), Economic security system: state, region, enterprise [Systema ekonomichnoyi bezpeky: derzhava, rehion, pidpryemstvo], in 3 vol., vol. 1, Elton-2, Luhans'k, 282 p.

6. Aleshyn, V., D'yakonova, L. "The security of entrepreneurial activities in the region" ["Bezopasnost' predprinimatel'skoy deyatel'nosti v regione, available at: <http://www.xserver.ru/user/bprdt.shtml>]
7. Kamlyk, M. I. (2005), Economic security of entrepreneurial activities. Economic and legal aspect [Ekonomichna bezpeka pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti. Ekonomiko-pravovyy aspekt, Ataka, Kyiv, 432 p.
8. Tetyaev, P. E. (2004), The improvement of tax system as a factor of economic security growth: thesis for Ph.D. in economic science: 08.00.10, 08.00.05 [Sovershenstvovaniye nalogovoy sistemy kak faktor povysheniya ekonomicheskoy bezopasnosti regiona: dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.10, 08.00.05], Yekaterinburg, 192 p., RGB OD, 61:04-8/4033.
9. Income of state budget of Ukraine in 2016 (mln hrn). Financial portal of MFU [Dokhody derzhavnoho byudzhetu Ukrayiny u 2016 rotsi (mln. hrn.). Finansovyy portal MFU], available at: <http://index.minfin.com.ua/budget/income/>
10. Tax Code of Ukraine [Podatkovyy Kodeks Ukrayiny], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Tendencies of shadow economy in Ukraine [Tendentsiyi tin'ovoyi ekonomiky v Ukrayini], available at: [me.gov.ua Documents/Download](http://me.gov.ua/Documents/Download)

V. Chyzh

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF TAX SYSTEM FROM THE STANDPOINT OF REGION'S ECONOMIC SECURITY

Economic security is complex characteristics of the basic parameters of economic development both of the state as a whole and its individual regions in the conditions of financial decentralization. It foresees the creation of such conditions, which provide the prevention or liquidation of threats to effective reproduction and use of the basic elements of region's potential as parts of uniform system of national economy. Tax security, which depends on state tax policy, is an integral part of regions economic security.

The connection between state tax policy and regions economic security is considered. It is proved that in order to ensure regions sustainable development the level of territory economic security should be the main criterion for assessing the effectiveness of tax system that takes into account the interests of taxpayers and the state. Threats to region's economic security, based on unbalanced tax system, are investigated, their socio-economic consequences are considered. "Shadow" economy is the main threat that largely determines the impact of taxation on the level of economic security of a region. Approaches to the assessment of the damage, caused by "shadow" sector to region's economic security, that are based on a comparison of losses from shadow activities with macroeconomic indicators, used in the calculation of economic security indicators, are offered. The algorithm for calculation of economic security indicators by vital activity spheres is shown. The obtained estimates are necessary for developing scenarios of the rise of region's economic security to change tax system parameters.

Keywords: taxes, region, security, efficiency, assessment, tax system, enterprise.